

РЕЦЕНЗІЇ

МОНОГРАФІЯ Л. В. ЧАЙКИ
«ВЕРБАЛЬНІ КОНФЛІКТИ:
КОМПЛЕКСНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ
(на матеріалі англійської мови)»

(Ірпінь: Видавництво НУДПСУ, 2014. – 272 с.)

І.О. Голубовська, докт. філол. наук, професор (Київ)

Комунікативні ситуації з ознаками конфліктної інтеракції мовців як об'єкт дослідження вже давно привертають увагу як лінгвістів (Б.Ю. Городецький, Н.Д. Арутюнова, О.В. Падучева, В.З. Дем'янков, О.О. Романов, І.М. Кобозєва, І.Р. Корольов, Л. П. Семененко, О.М. Мартинова, Дж. Остін, Дж. Сьорль, Т. ван Дейк, Дж. Ліч, Г.П. Грайс та ін.), так і вчених, що спеціалізуються у царині психології та соціології (Н.В. Гришина, У. Мастенбрук, Е. Берн та ін.).

Зміст ключового для дослідження терміна «вербальний конфлікт» інтерпретується досить широко: як порушення процесу вербального спілкування за допомогою природної людської мови, за якого один із комунікантів не повністю або взагалі не розуміє іншого, негативно ставиться до його модусу мовленнєвої поведінки, вербально-когнітивної бази або до мовного коду, використовуваного в акті комунікації. Авторка виходить із презумпції того, що соціальна, культурна, етнічна приналежність комуніканта, його психічний стан вимагають певних мовних форм вираження інтенцій; мовні ж одиниці і конструкції, будучи маркерами такої приналежності, у певних конситуаціях призводять до деструкції процесу соціальної вербальної взаємодії.

Дослідження вербальних конфліктів з позицій теорії мовленнєвої діяльності є складним і цікавим завданням сучасної лінгвістики, один із аспектів якого пов'язаний з відповіддю на питання про ступінь і спосіб участі елементів внутрішніх систем мови в процесах маніфестації позамовних

аспектів комунікативної діяльності людини, зокрема й тих, що провокують комунікативний конфлікт.

Відповідно до розгортання певних етапів дослідження поставленого завдання, монографію структуровано так:

1) у рамках теоретико-методологічної частини в історико-синхронному модусі визначається місце проблеми вербальних конфліктів у колі лінгвістичних, ще більше, гуманітарних досліджень;

2) у описово-ілюстративній частини подається опис факторів породження вербальних конфліктів як знакових деформацій, що виступають каталізаторами порушень комунікативної діяльності;

3) у результативній частині здійснено аналіз механізмів перебігу й, почасти, подолання вербальних конфліктів та запропоновано типологію досліджуваного феномену.

Структуру рецензованої монографії можна визнати чіткою, послідовною, стрункою, такою, що відповідає реалізації низки завдань, поставлених перед собою авторкою.

Перший розділ «Вербальний конфлікт: історико-лінгвістична перспектива, методологія, теорія» присвячений висвітленню теоретико-методологічних питань становлення та розвитку лінгвістичної конфліктології як науково-практичного напрямку на перетині мовознавства, соціальної та етнічної психології, соціології, юрислінгвістики тощо. У розділі визначений комплекс сучасних методологічних проблем лінгвоконфліктології та інструментарій їх міждисциплінарного вивчення.

У другому розділі під назвою «Конфліктогенні чинники вербального конфлікту (інтралінгвальний аспект)» здійснено опис та аналіз внутрілінгвістичних чинників породження вербальних конфліктів з їхнім поділом на 1) експонентні: акустичні, графічні; 2) семантичні; 3) парадигматичні та синтагматичні; 4) діахронічні.

У рамках третього розділу «Конфліктогенні чинники у вербально-конфліктній ситуації (екстралінгвальний аспект)» Л.В. Чайка зосереджує свою увагу на зовнішньолінгвістичних чинниках вербальних конфліктів. При цьому розрізняються (з опорою на доробок Р. Якобсона) емотивно-конативна, естетично-метамовна, референтивна та фатична складові у статичній структурі ситуації вербального конфлікту та подається аналіз відповідних преференцій комунікантів, які вони виявляють у ході вербально-конфліктної інтеракції.

У четвертому розділі «Динаміка та типологія вербальних конфліктів» Л.В. Чайка на конкретних прикладах діалогічної інтеракції англійською мовою розглядає перебіг різних типів вербального конфлікту та виявлення його функціональної специфі-

ки у комунікативному акті. На основі узагальнення основних підходів, що склалися наразі у класифікації вербальних конфліктів за різними критеріями і параметрами, дослідниця пропонує авторську типологію вербальних конфліктів, яка кореспондує змісту попередніх розділів монографії.

У Висновках авторка не лише підсумовує основні результати проведеного дослідження, а й визначає можливі перспективи подальшого розроблення фокусної проблеми.

Безсумнівною є не тільки теоретична, а й практична значущість цієї роботи, оскільки зібраний та опрацьований Л.В. Чайкою матеріал може бути використаним у вищих навчальних закладах у рамках курсів та спецкурсів з етнолінгвістики, соціолінгвістики, теорії комунікації, прагмалінгвістики тощо.

Текст монографії вартий опрацювання у форматі посібника або підручника з лінгвоконфліктології.

Дослідження характеризує коректний науковий дискурс, який є прозорим і доступним для широкого кола читачів.